

نقش پیش‌بینی‌کنندگی سبک زندگی اسلامی در خودکارآمدی و بزهکاری نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ سال شهر شیراز

فریبا تابع بردبار^{۱*}، الهه اسلمی^۲، فاطمه اژدری^۳

۱. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی دانشگاه پیام نور، ایران.

* نویسنده مسئول: TabeBordbar@pnu.ac.ir

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش پیش‌بینی‌کنندگی سبک زندگی اسلامی بر خودکارآمدی و بزهکاری نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ سال شهر شیراز انجام شد.

روش: این پژوهش توصیفی - از نوع همبستگی به شیوه پیش‌بینی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان مدارس ناحیه ۲ متوسطه اول و دوم سطح شهر شیراز در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند و ۳۰۰ نفر به روش در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شد. از پرسشنامه‌های سبک زندگی اسلامی کاویانی (۱۳۸۸)، خودکارآمدی شوارزرز و جروسلم (۲۰۰۰) و بزهکاری سهامی و همکاران (۱۳۹۶) جهت جمع‌آوری داده‌ها استفاده و داده‌ها از طریق آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره به شیوه همزمان تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج بیانگر آن بود که بین سبک زندگی اسلامی و مولفه‌های آن با خودکارآمدی نوجوانان رابطه مثبت معنادار وجود دارد و شاخص‌های اخلاق ($Beta = 0/25$) و تفکر و علم ($Beta = 0/58$) قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان می‌باشد و بین سبک زندگی اسلامی و مولفه‌های آن با بزهکاری نوجوانان رابطه منفی معنادار وجود دارد و شاخص‌های اجتماعی ($Beta = -0/15$)، اخلاق ($Beta = -0/28$)، مالی ($Beta = -0/15$) و خانواده ($Beta = -0/17$) قادر به پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان می‌باشد.

نتیجه‌گیری: سبک زندگی اسلامی باعث تقویت خودکارآمدی و کاهش بزهکاری نوجوانان می‌شود.

واژگان کلیدی: سبک زندگی اسلامی، خودکارآمدی، بزهکاری، نوجوانان.

مقدمه

نوجوانی یکی از دشوارترین، تنش‌زاترین، پراشوب‌ترین و در عین حال هیجان‌انگیزترین دوره‌های زندگی، برای نوجوان و همچنین برای والدین او به حساب می‌آید (۱). نوجوانان، که درصد بالایی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، نقش مهمی در آینده و نظام اجتماعی، و توسعه همه‌جانبه کشور دارند، از این رو مسائل مرتبط با نوجوانان باید از مهمترین دغدغه‌های سیاست‌گزاران و پژوهشگران مسائل اجتماعی باشد (۲).

یکی از مسائل نگران‌کننده و بغرنج اجتماعی در دنیای امروز بزهکاری در نوجوانان و جوانان می‌باشد که توجه بسیاری از محققان را به خود جلب نموده است (۳). نوجوان به مشکلات واکنش‌های گوناگونی نشان می‌دهد که ناشی از نیاز به ابراز وجود و یافتن هویتی مستقل، کمبود تجربه و محدودیت آگاهی است؛ یکی از این واکنش‌ها بزهکاری می‌باشد (۴). رفتارهایی که سلامت نوجوانان و جوانان و سایر افراد جامعه را در معرض خطر قرار می‌دهند را رفتارهای بزهکارانه می‌گویند. رفتارهای بزهکاری سبب مشارکت نوجوانان در فعالیت‌هایی است که ممکن است باعث آسیب‌های جسمی یا روحی شود، از جمله صدمات ناخواسته و قرار گرفتن در معرض خشونت، رفتار خطرناک جنسی (رفتار جنسی) غیر ایمن که ممکن است منجر به عواقب سلامتی شود، مانند بارداری ناخواسته و بیماری‌های مقاربتی) و مصرف تنباکو، الکل و مصرف مواد غیرقانونی (۵). این موضع هنگامی بیشتر اهمیت می‌یابد که پویایی نوجوانی و فشارهای موجود در جامعه بر نوجوانان را نیز مد نظر قرار دهیم. نگاهی به آمارهای موجود لزوم نگرانی در این باب را خاطر نشان می‌سازد؛ در سال ۲۰۰۶، ۱۶۲۶۰۰۰ نوجوان در ایالات متحده دستگیر شده‌اند. در روسیه، فقط در سال ۲۰۰۱، ۱۹۰۰۰ نوجوان به زندان رفته‌اند و در ژاپن نیز زورگویی و خشونت در مدرسه‌ها افزایش یافته است. در کشور ما، آمار نوجوانان بزهکار نگران‌کننده است؛ در سال ۱۳۸۸، ۲۱۵۲۶ نوجوان بزهکار در زندان‌ها و کانون‌های اصلاح و تربیت نگهداری شده‌اند (۱). بزهکاری جوانان، یکی از انواع انحراف و جرم است که می‌تواند به عنوان نقض معیارهای قانونی توسط جوانان تعریف شود. از لحاظ سنی، از آنجا که بیشتر بزهکاران زیر سنین ۳۰ - ۲۵ سال هستند، می‌توان به این نتیجه رسید که هر قدر افراد جوانتر باشند به دلیل محافظه‌کاری کمتر و جسارت و خطرپذیری بیشتر، احتمال بروز جرم در میان آن‌ها بیشتر است (۶). اعمالی مانند مصرف مواد مخدر، خرابکاری و فرار از مدرسه در بین نوجوانان، موجب توجه به بزهکاری،

تلاش برای پی بردن به عوامل بروز آن و انجام تحقیقات تجربی متعددی در این حوزه گردیده است (۷).

یکی از متغیرهای دیگر روان‌شناختی که در نوجوانان و رفتار، فکر و باور آن‌ها نقش بسیار مهم و بسزایی دارد، خودکارآمدی می‌باشد. در تعریف آلفرد بندورا (۸) مفهوم خودکارآمدی، یکی از جنبه‌های نظریه‌ی شناختی- اجتماعی او، - باور اینکه من می‌توانم- به باور فرد به توانایی انجام تکالیف در شرایط خاص یا توانمندی و قابلیت‌های خود اشاره دارد (۹). خودکارآمدی یعنی، این عقیده که فرد توانایی انجام یک رفتار خاص را دارد، سازه مهمی در روانشناسی اجتماعی است (۱۰). لذا خودکارآمدی اعتقادی فردی است که با توانایی‌های ذاتی فرد مرتبط است. این اعتقاد ناشی از تجربه آنها از رویدادهایی است که در زندگی آنها رخ می‌دهد. اعتقادات افراد تفکر، انگیزه و رفتارهای او را تعیین می‌کند (۱۱). خودکارآمدی نقش مهمی در انعطاف روانشناختی، مشکلات روانی، سلامت جسمانی و نیز تغییر رفتار خودرهنمون و مشاوره ایفا می‌کند (۹). طبق مطالعه موریس، میزان پایین خودکارآمدی در نوجوانان با علایم اختلالات اضطرابی و افسردگی نمود می‌یابد (۱۲). نتایج پژوهشی میان نوجوانان و جوانان هلندی در سال ۲۰۰۵ نشان داد که خودکارآمدی با اغلب متغیرهای مؤثر بر نوشیدن الکل در ارتباط است (۱۳). نوجوانانی که دارای خودکارآمدی بالایی است، می‌تواند عملیات شناختی و حرکتی لازم برای غلبه بر موقعیت‌های منفی مانند موانع، دشمنان، تهدیدات و تجربیات بد را انجام دهد (۱۴). بر اساس پژوهش‌های موجود، خودکارآمدی منجر به سلامت بیشتر، موفقیت بالاتر و یکپارچگی اجتماعی شده، و در حوزه‌هایی مانند موفقیت تحصیلی، اختلالات هیجانی، سلامت انتخاب شغل و تغییرات اجتماعی- سیاسی کاربرد دارد (۱۵). اشخاص با احساس خودکارآمدی واضح، از سلامت روانی بیشتری برخوردارند، در مورد خود به خودکارآمدی پایین در نوجوانان می‌تواند منجر به مشکلات بسیاری در حیطه‌های مختلف اجتماعی، تحصیلی، فرهنگی و خانوادگی شود، بنابراین عوامل مؤثر بر این مفهوم حیاتی باید شناسایی و به نوجوانان آموزش داده شود.

یکی از عوامل مهمی که می‌تواند بر رفتار نوجوانان نقش اساسی داشته باشد سبک زندگی خواهد بود. شرایط اجتماعی متفاوت منجر به انواع مختلف سبک زندگی می‌شود و زندگی در کشوری خاص، به افراد آن، هویتی خاص می‌بخشد که می‌تواند بر اساس آن، سبک زندگی خاص خود را برگزینند (۱۶). کشور ما فرهنگی دینی و اسلامی و در نتیجه تربیتی

سبک زندگی افزوده گردد منظور از آن، زندگی بر اساس چهار باور اصلی اسلام است:

۱. **خدا باوری:** خداوند ناظر، شاهد و حاکم این عالم است. همه چیز را می‌داند و از رگ گردن به انسان نزدیک‌تر است. (ق/۱۶). هیچ چیز، چه آشکار و چه نهان، حتی هم وزن ذره‌ای از نظرگاه او پنهان نمی‌ماند (آل عمران/۲۹: یونس /۶۱)

۲. **عدالت محوری:** نظام عالم عادلانه است و خدا عمل نیکوکاران را تبه نمی‌کند (توبه /۱۲۰)

۳. **معاد باوری:** «هر کس نامه اعمالی دارد که در آن همه کارهای نیک و بدش ثبت می‌شود و هیچ چیز هرچند خرد نادیده گرفته نمی‌شود. (کهف/۴۹): سرانجام هر کس، متناسب با خوبی یا بدی‌هایی که کرده است، پاداش می‌گیرد یا کیفر می‌شود» (زلزال /۹-۷)

۴. **راهنما باوری:** عملکرد رسول خدا سرمشق نیکوئی است برای آنها که امید به رحمت خدا و روز رستخیز دارند و خدا را بسیار یاد می‌کنند (احزاب / ۲۱). بر اساس این آیه مسلمانان از روش زندگی رسول خدا الگو می‌پذیرند.

مجموعه این چهار باور اساسی، پاسخی روشن و ساده به مؤمنان میدهد که چگونه و با چه روشی باید زندگی کنند. این باورها به میزانی در مؤمنان نفوذ پیدا می‌کند که زندگی آنان را تحت تأثیر و با دیگر سبک‌های زندگی متفاوت می‌سازد.

در سال‌های اخیر، افزایش تغییرات در شیوه‌های زندگی خانواده‌ها که به نوعی تحت تأثیر شیوه‌های زندگی در غرب قرار گرفته، منجر به افزایش درگیری عموم به ویژه جوانان در فعالیت‌های جنایی و جرم‌خیز شده است (۱۸). از این رو، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این مسئله است که میزان خودکارآمدی و بزهکاری نوجوانان را با توجه به سبک زندگی اسلامی پیش‌بینی کند.

چرا که چاره‌اندیشی برای مشکلات و معضلات ایجاد شده ضروری به نظر می‌رسد و کوتاهی در این زمینه عواقب زیان‌بار و جبران ناپذیری در پی خواهد داشت. بنابراین، انجام این تحقیق از این نظر ضرورت دارد که هر چقدر میزان دانش و آگاهی ما از عوامل مرتبط با خودکارآمدی و بزهکاری نوجوانان افزایش پیدا کند، می‌توان قدم‌های مثبت‌تری در خصوص بهبود زندگی آنان برداشت و حتی با آموزش‌های مختلف از مشکلات زندگی آنها پیشگیری نمود.

دینی دارد، و بنابراین سبک زندگی ما باید سبک زندگی اسلامی باشد (۱۷). سبک زندگی اسلامی، به مجموعه‌ای از مواردی اشاره میکند که اسلام آن‌ها را پذیرفته است و بر اساس آن، معیار رفتار انسان باید مبتنی بر آنها باشد. خدامحوری و حاکم رانی ارزش‌های اسلامی در زندگی از مهم‌ترین معیارهای این نوع از زندگی است. در واقع بررسی و تعمیق آموزه‌های اسلام به وضوح نشانگر ظرفیت بالای آن برای فرهنگ‌سازی و ارائه الگو رفتاری مناسب و شیوه زندگی مطلوب است؛ زیرا تمامی سطوح از انتزاعی‌ترین لایه‌های اعتقادی و معرفتی، تا عینی‌ترین سطوح رفتاری که امروزه با عنوان سبک زندگی از آن یاد می‌شود را می‌توان در چارچوب نظام معنایی اسلام بیان کرد (۱۸). سبک زندگی اسلامی مفهومی کاربردی و قابل کاربرد در حوزه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و روان‌شناختی از جمله پیشگیری از بزهکاری و افزایش خودکارآمدی نوجوانان است. در رابطه با ارتباط این نوع سبک زندگی با بزهکاری و خودکارآمدی نوجوانان تحقیقات خارجی و داخلی به عمل آمده است. سبک زندگی، یا تطبیق یک رهیافت مشخص در زندگی، را می‌توان به عنوان مجموعه برداشت‌ها، ارزش‌ها، شیوه رفتار، حالت‌ها، سلیقه‌ها و اعمال فرد توصیف کرد که در زمینه‌های گوناگون زندگی مانند پوشش، خوراک، زبان، ادبیات، مد، مصرف فرهنگی، رفتارهای شخصی، نحوه‌ی گذران زندگی و اوقات فراغت و ... نمود دارد.

از طرف دیگر توجه به رابطه سبک زندگی و جامعه نیز مهم است. شرایط اجتماعی متفاوت منجر به انواع مختلف سبک زندگی میشود و زندگی در کشوری خاص، به افراد آن، هویتی خاص می‌بخشد که میتواند بر اساس آن، سبک زندگی خاص خود را برگزینند (۱۶).

سبک زندگی نوجوانان هرچه پویاتر و زنده‌تر باشد میزان گرایش به بزهکاری در آنان کاهش می‌یابد؛ برعکس هرچه سبک زندگی نوجوان را به سوی انفعال سوق دهد و ضد ارزش‌ها را جایگزین ارزش‌های والا می‌کند و همین عوامل زمینه را برای بزهکاری فراهم می‌آورد (۱۹). شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که دینداری ممکن است به عنوان یک عامل محافظ در جلوگیری از درگیری نوجوانان و جوانان در رفتارهای جنایتکارانه و ضد اجتماعی عمل کند (۲۰). راپی (۲۱) در پژوهشی نتیجه گرفت مدیریت آموزش اسلامی در غلبه بر بزهکاری نوجوانان مؤثر بوده و مدرسه و معلم باید بتواند این آموزه‌ها را در دانش‌آموزان نهادینه کند. اگر قید «اسلامی»، به

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق، جامعه آماری و نمونه: روش تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نوع توصیفی می‌باشد. روش به کار رفته همبستگی به شیوه پیش‌بینی است که رابطه میان متغیرها بر اساس هدف پژوهش تحلیل می‌شود. جامعه آماری پژوهش حاضر دربرگیرنده کلیه دانش‌آموزان مدارس ناحیه ۲ متوسطه اول و دوم سطح شهر شیراز در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ که براساس آمار گرفته شده از آموزش و پرورش ناحیه شهر شیراز حدوداً ۱۳۰۰ نفر می‌باشند. تعداد ۳۰۰ نفر از جامعه مورد نظر از طریق جدول کرجسی - مورگان انتخاب شدند. با توجه به اینکه بدلیل شرایط کرونا امکان دسترسی به نمونه به صورت تصادفی نبود، روش نمونه‌گیری با توجه به جامعه مورد نظر، به شیوه در دسترس انتخاب شد. از ۳۰۰ نفر شرکت کننده در پژوهش، ۴۷/۳ درصد (۱۴۲ نفر) پسر و ۵۲/۷ درصد (۱۵۸ نفر) دختر بودند. همچنین فراوانی سن نوجوانان در این پژوهش بدین صورت بود که ۷/۳ درصد (۲۲ نفر) ۱۳ سال، ۱۶/۷ درصد (۵۰ نفر) ۱۴ سال، ۱۷ درصد (۵۱ نفر) ۱۵ سال، ۱۲ درصد (۳۶ نفر) ۱۶ سال، ۸/۷ درصد (۲۶ نفر) ۱۷ سال، ۳۳/۷ درصد (۱۰۱ نفر) ۱۸ سال و ۱۴ درصد (۴۷ نفر) جوابی نداده بودند. وضعیت اقتصادی شرکت‌کنندگان در این پژوهش بدین صورت بود که ۶/۷ درصد (۲۰ نفر) ضعیف، ۶۲/۷ درصد (۱۸۸ نفر) متوسط، ۲۹/۷ درصد (۸۹ نفر) خوب و ۱ درصد (۳ نفر) جوابی نداده بودند.

ملاک‌های ورود و خروج: ملاک ورود: دانش‌آموز مقطع متوسطه اول و دوم، رده سنی ۱۳-۱۸ سال، ساکن شهر شیراز، تحصیل در ناحیه دو شهر شیراز، رضایت و وقت کافی برای شرکت در پژوهش. ملاک خروج: عدم تحصیل در مقطع متوسطه اول و دوم، سن کمتر از ۱۳ و بالاتر از ۱۸ سال، عدم تمایل به ادامه پژوهش و ناقص پر کردن پرسشنامه، عدم سکونت در شهر شیراز.

ابزار پژوهش: به منظور جمع‌آوری اطلاعات کمی مورد نیاز جهت آزمون فرضیات تحقیق از پرسشنامه‌های استاندارد استفاده شد: آزمون سبک زندگی اسلامی (ILST) کاپوانی در سال ۱۳۸۸ دارای ۷۵ گویه و نه خرده‌مقیاس اجتماعی، باورها، عبادی، اخلاق، مالی، خانواده، سلامت، تفکر و علم، امنیتی - دفاعی و زمان‌شناسی در یک طیف ۴ درجه‌ای «از خیلی کم تا خیلی زیاد» که پایایی آن با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۰) بدست آمد. پرسشنامه خودکارآمدی عمومی (GSE-10) شوارزر و جروسلم (۲۰۰۰) شامل ۱۰ گویه و دو

خرده‌مقیاس خودکارآمدی عمومی و خودکارآمدی اجتماعی بر اساس مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت که پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مقدار ۰/۸۶ بدست آمد. مقیاس چند بعدی بزهکاری نوجوانان و جوانان سهامی و همکاران (۱۳۹۶) شامل ۲۲ گویه در یک طیف شش‌گزینه‌ای «از فوق العاده زیاد=۵ تا اصلاً=۰» که پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مقدار ۰/۸۵ بدست آمد.

یافته‌های تحقیق: در بخش آمار توصیفی از مشخصه‌های آماری مانند فراوانی، درصد فراوانی، میانگین و انحراف معیار برای بررسی توزیع نمونه و توصیف وضعیت نمونه از لحاظ شاخص‌های موردنظر استفاده قرار گرفت. سپس مفروضه‌های آزمون‌های پارامتریک نظیر نرمال بودن داده‌ها، استقلال خطاها انجام شد و در نهایت در بخش آمار استنباطی از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چند متغیره به شیوه همزمان استفاده شد. تحلیل داده‌ها نیز به کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ انجام شد.

یافته‌های توصیفی: میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش بدین صورت می‌باشد که اجتماعی ۳۳/۴۹ (۵/۶۳۶)، باورها ۱۷/۷۱ (۴/۰۰۰)، عبادی ۱۷/۴۵ (۳/۶۷۱)، اخلاق ۳۰/۹۰ (۵/۴۷۱)، مالی ۳۳/۷۵ (۵/۰۱۹)، خانواده ۲۳/۶۷ (۴/۸۹۱)، سلامت ۱۹/۰۱ (۳/۸۵۱)، تفکر و علم ۱۵/۴۱ (۲/۸۱۹)، امنیتی - دفاعی ۱۱/۵۱ (۱/۹۲۶) و زمان‌شناسی ۱۳/۴۶ (۲/۸۲۵)، سبک زندگی اسلامی ۲۱۶/۳۷ (۳۲/۴۹۱) می‌باشد. با مقایسه میانگین دختران و پسران مشخص می‌شود که دختران از میانگین بالاتری در سبک زندگی اسلامی برخوردار می‌باشند. میانگین و انحراف معیار متغیر بزهکاری بدین صورت می‌باشد که نمره کل بزهکاری نوجوانان ۱۹/۹۵ (۲۰/۵۳) و مولفه‌های آن به ترتیب در مصرف مواد ۳/۰۳ (۷/۴۵)، بزه اخلاقی ۷/۳۸ (۷/۱۸)، بزه سطح پایین ۲/۳۸ (۳/۸۳)، قانون‌گریزی ۷/۱۵ (۴/۵۲) می‌باشند. با مقایسه میانگین نمرات دو گروه مشخص می‌شود که دختران از بزهکاری پایین‌تری برخوردار می‌باشند. میانگین خودکارآمدی نوجوانان ۲۹/۳۱ (۵/۰۴) و در پسران ۳۰ و دختران ۲۸/۶ می‌باشد. لذا پسران از میانگین بالاتری برخوردار می‌باشند.

بررسی پیش فرض‌ها: قبل از انجام بررسی فرضیه‌های پژوهش مفروضات آن شامل نرمال بودن متغیر پیش‌بین، استقلال خطاها و هم خطی چندگانه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

($r = 0/52$)، مالی ($r = 0/47$)، خانواده ($r = 0/38$)، سلامت ($r = 0/41$)، تفکر و علم ($r = 0/62$)، امنیتی - دفاعی ($r = 0/21$)، زمان‌شناسی ($r = 0/39$) و نمره کل سبک زندگی اسلامی ($r = 0/53$) با خودکارآمدی نوجوانان ارتباط معنادار وجود دارد ($p < 0/05$). در نتیجه با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان گفت که بین سبک زندگی اسلامی و مولفه‌های آن شامل اجتماعی، باورها، عبادی، اخلاق، مالی، خانواده، سلامت، تفکر و علم، امنیتی - دفاعی و زمان‌شناسی با خودکارآمدی نوجوانان رابطه معنادار وجود دارد. مثبت بودن رابطه یعنی با افزایش استفاده از سبک زندگی اسلامی نوجوانان، خودکارآمدی آنها افزایش می‌یابد و بالعکس. به منظور پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی با توجه به اینکه متغیرها کمی هستند و تخطی از نرمال بودن در داده‌ها مشاهده نشد، از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. حدود $0/46$ واریانس خودکارآمدی نوجوانان توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است. مقدار آماره دوربین و اتسون ($1/93$) بین $1/5$ و $2/5$ نشان می‌دهد استقلال بین خطاها وجود دارد و خطاها با هم همبستگی ندارند. این آماره نشان دهنده روایی مدل رگرسیون است. ضریب رگرسیون و نتیجه کلی رگرسیون محاسبه شده نیز در جدول (۱) آمده است:

نرمال بودن داده: با توجه به اینکه یک ملاک معمول برای ارزیابی نرمال بودن، بررسی کجی (چولگی) است. محققان معتقدند که کجی باید بین $+2$ و -2 باشد تا نرمال بودن توزیع پذیرفته شود. همانگونه که نتایج نشان می‌دهد نمرات کجی تمامی متغیرها در این محدوده قرار دارد، بنابراین می‌توان پذیرفت که نمرات آنها از توزیع نرمال پیروی کند.

بررسی هم خطی چندگانه در تحلیل رگرسیون: عامل

تورم واریانس Variance inflation factor (VIF) شدت همخطی چندگانه را در تحلیل رگرسیون کمترین مربعات معمولی ارزیابی می‌کند. این عامل بیان می‌دارد چه مقدار از تغییرات مربوط به ضرایب برآورد شده بابت همخطی افزایش یافته است. شدت همخطی چندگانه را با بررسی بزرگی مقدار (VIF) می‌توان تحلیل نمود. به عنوان یک قاعده تجربی مقدار (VIF) بزرگتر از ۵ باشد همخطی چندگانه بالا می‌باشد. در این پژوهش با توجه به اینکه (VIF) متغیرهای پژوهش کمتر از ۵ است در نتیجه هم خطی چند گانه بین متغیرهای پژوهش وجود ندارد.

فرضیه‌های پژوهش

۱. سبک زندگی اسلامی، خودکارآمدی نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ سال را پیش‌بینی می‌کند.
جدول همبستگی نشان می‌دهد بین شاخص اجتماعی ($r = 0/47$)، باورها ($r = 0/29$)، عبادی ($r = 0/40$)، اخلاق

جدول ۱- خلاصه تحلیل واریانس پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	DF	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۳۵۲۸/۰۹	۱۰	۳۵۲/۸۰	۲۴/۹۰	
باقیمانده	۴۰۹۴/۰۸	۲۸۹	۱۴/۱۶		۰/۰۰۰۱
کل	۷۶۲۲/۱۷	۲۹۹			

بوده و در نتیجه نتایج آن قابلیت تعمیم به جامعه آماری مورد بررسی را دارا می‌باشد.

جدول (۱) حاکی از آنست که سطح معناداری محاسبه شده در تحلیل رگرسیون از $0/05$ کوچکتر است ($P < 0/05$) و $F(10, 289) = 24/90$. بنابراین رگرسیون انجام شده معنادار

جدول ۲- ضرایب رگرسیون پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی

متغیرهای پیش‌بین	B	Std.Error	Beta	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۸/۵۲	۱/۷۳		۴/۹۱	۰/۰۰۱
اجتماعی	۰/۰۰۴	۰/۰۷۴	۰/۰۰۴	۰/۰۵۴	۰/۹۵
باورها	-۰/۱۴	۰/۰۹۷	-۰/۱۱	-۱/۴۴	۰/۱۴
عبادی	-۰/۰۷۷	۰/۱۰	-۰/۰۵۶	-۰/۷۰	۰/۴۸
اخلاق	۰/۲۳	۰/۰۵۹	۰/۲۵	۴/۰۲	۰/۰۰۱
مالی	۰/۰۸۹	۰/۰۸۱	۰/۰۸۸	۱/۱۰	۰/۲۷
خانواده	-۰/۱۷	۰/۰۹۵	-۰/۱۶	-۱/۷۸	۰/۰۷
سلامت	۰/۰۴۶	۰/۰۸۸	۰/۰۳۵	۰/۵۲	۰/۵۹
تفکر و علم	۱/۰۵	۰/۱۲	۰/۵۸	۸/۳۲	۰/۰۰۱
امنیتی - دفاعی	-۰/۰۷۰	۰/۱۲	-۰/۰۲۷	-۰/۵۴	۰/۵۸
زمان‌شناسی	۰/۱۳	۰/۱۱	۰/۰۷۶	۱/۱۷	۰/۲۴

با توجه به جدول (۲) سطح معناداری متغیرهای اخلاق و تفکر و علم کمتر از ۰/۰۵ است و معنادارند. متغیرهای اخلاق و تفکر و علم قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان می‌باشد. با توجه به وزن بتا (ضرایب رگرسیون) معادله اثر سبک زندگی اسلامی بر خودکارآمدی نوجوانان به شکل زیر است:

$$\text{خودکارآمدی نوجوانان} = ۸/۵۲ + \text{اخلاق} (۰/۲۵) + \text{تفکر و علم} (۰/۵۸)$$

۲. سبک زندگی اسلامی، بزهکاری در نوجوانان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول همبستگی نشان می‌دهد بین شاخص اجتماعی (۲ = -۰/۶۷)، باورها (۲ = -۰/۵۸)، عبادی (۲ = -۰/۵۲)، اخلاق (۲ = -۰/۶۵)، مالی (۲ = -۰/۶۵)، خانواده (۲ = -۰/۶۲)، سلامت (۲ = -۰/۵۸)، تفکر و علم (۲ = -۰/۵۴)، امنیتی - دفاعی (۲ = -۰/۳۰)، زمان‌شناسی (۲ = -۰/۵۵) و نمره کل سبک زندگی اسلامی (۲ = -۰/۷۳) با بزهکاری نوجوانان ارتباط معنادار وجود دارد (p < ۰/۰۵). در نتیجه با ۹۵

درصد اطمینان می‌توان گفت که بین سبک زندگی اسلامی و مولفه‌های آن شامل اجتماعی، باورها، عبادی، اخلاق، مالی، خانواده، سلامت، تفکر و علم، امنیتی - دفاعی و زمان‌شناسی با بزهکاری نوجوانان رابطه معنادار وجود دارد. منفی بودن رابطه یعنی با افزایش استفاده از سبک زندگی اسلامی نوجوانان، بزهکاری آنها کاهش می‌یابد و بالعکس. به منظور پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی با توجه به اینکه متغیرها کمی هستند و تخطی از نرمال بودن در داده‌ها مشاهده نشد، از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. حدود ۰/۵۵ واریانس بزهکاری نوجوانان توسط متغیرهای پیش‌بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است. مقدار آماره دوربین و اتسون (۱/۹۳) بین ۱/۵ و ۲/۵ نشان می‌دهد استقلال بین خطاها وجود دارد و خطاها با هم همبستگی ندارند. این آماره نشان دهنده روایی مدل رگرسیون است. ضریب رگرسیون و نتیجه کلی رگرسیون محاسبه شده نیز در جدول (۳) آمده است

جدول ۳- خلاصه تحلیل واریانس پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	DF	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
رگرسیون	۷۲۶۷۲/۷۶	۱۰	۷۲۶۷/۲۷	۳۹/۳۲	۰/۰۰۰۱
باقیمانده	۵۳۴۰۹/۴۸	۲۸۹	۱۸۴/۸۰		
کل	۱۲۶۰۸/۲۵	۲۹۹			

ضرایب رگرسیون پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی

متغیرهای پیش‌بین	B	Std.Error	Beta	T	سطح معناداری
مقدار ثابت	۱۱۹/۸۸	۶/۲۶		۱۹/۱۳	۰/۰۰۱
اجتماعی	-۰/۵۵	۰/۲۶	-۰/۱۵۳	-۲/۰۸	۰/۰۳
باورها	-۰/۵۶	۰/۳۵	-۰/۱۱۰	-۱/۶۲	۰/۱۰
عبادی	۰/۶۱	۰/۳۹	۰/۱۱۰	۱/۵۶	۰/۱۱
اخلاق	-۱/۰۷	۰/۲۱	-۰/۲۸۵	-۴/۹۸	۰/۰۰۱
مالی	-۰/۶۳	۰/۲۹	-۰/۱۵۵	-۲/۱۷	۰/۰۳
خانواده	-۰/۷۴	۰/۳۴	-۰/۱۷۷	-۲/۱۵	۰/۰۳
سلامت	-۰/۴۳	۰/۳۱	-۰/۰۸۱	-۱/۳۵	۰/۱۷
تفکر و علم	-۰/۱۹	۰/۴۵	-۰/۰۲۷	-۰/۴۲	۰/۶۷
امنیتی - دفاعی	۰/۳۹	۰/۴۶	۰/۰۳۷	۰/۸۴	۰/۳۹
زمان‌شناسی	-۰/۲۵	۰/۴۱	۰/۰۳۵	-۰/۶۰	۰/۵۴

بزهکاری نوجوانان می‌باشد. با توجه به وزن بتا (ضرایب رگرسیون) معادله اثر سبک زندگی اسلامی بر بزهکاری نوجوانان به شکل زیر است:

$$\text{بزهکاری نوجوانان} = ۱۱۹/۸۸ + \text{اجتماعی} (-۰/۱۵) + \text{اخلاق} (-۰/۲۸) + \text{مالی} (-۰/۱۵) + \text{خانواده} (-۰/۱۷)$$

۳. آیا بین نقش پیش‌بینی‌کنندگی سبک زندگی اسلامی در خودکارآمدی دختران و پسران نوجوان تفاوت وجود دارد؟

جدول (۳) حاکی از آنست که سطح معناداری محاسبه شده در تحلیل رگرسیون از ۰/۰۵ کوچکتر است ($P < ۰/۰۵$) و $F(۱۰, ۲۸۶) = ۳۹/۳۲$. بنابراین رگرسیون انجام شده معنادار بوده و در نتیجه نتایج آن قابلیت تعمیم به جامعه آماری مورد بررسی را دارا می‌باشد.

با توجه به جدول (۳) سطح معناداری متغیرهای اجتماعی، اخلاق، مالی و خانواده کمتر از ۰/۰۵ است و معنادارند. متغیرهای اجتماعی، اخلاق، مالی و خانواده قادر به پیش‌بینی

جدول ۴- همبستگی چندگانه پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی

گروه	ضریب همبستگی چندگانه	مجذور همبستگی	مجذور همبستگی تعدیل شده	آماره دوربین واستون
پسر	۰/۶۸	۰/۴۶	۰/۴۲	۱/۸۴
دختر	۰/۷۰	۰/۵۰	۰/۴۶	۱/۹۹

خلاصه تحلیل واریانس پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان دختر و پسر براساس سبک زندگی اسلامی

جنسیت	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	DF	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
پسر	رگرسیون	۱۸۲۴/۸۴	۱۰	۱۸۲/۴۸	۱۱/۳۰	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۲۱۱۵/۱۶	۱۳۱	۱۶/۱۴		
	کل	۳۹۴۰/۰۰	۱۴۱			
دختر	رگرسیون	۱۷۸۳/۵۵	۱۰	۱۷۸/۳۵	۱۴/۸۱	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۱۷۷۰/۲۴	۱۴۷	۱۲/۰۴		
	کل	۳۵۵۳/۸۰	۱۵۷			

جدول (۴) آمده است. جدول (۴) حاکی از آنست که سطح معناداری محاسبه شده در تحلیل رگرسیون هم برای پسران ($P < 0/05$) و $F(10, 131) = 11/30$ و دختران ($P < 0/05$) و $F(10, 147) = 14/81$ از $0/05$ کوچکتر است. بنابراین رگرسیون انجام شده معنادار بوده و در نتیجه نتایج آن قابلیت تعمیم به جامعه آماری مورد بررسی را دارا می‌باشد.

۴. آیا بین نقش پیش‌بینی کنندگی سبک زندگی اسلامی در بزهکاری دختران و پسران نوجوان تفاوت وجود دارد؟

حدود $0/46$ واریانس خودکارآمدی نوجوانان پسر توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است. و حدود $0/50$ واریانس خودکارآمدی نوجوانان پسر توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است. با توجه به جدول (۴) مقدار آماره دوربین واتسون بدست آمده در پژوهش حاضر بین $1/5$ و $2/5$ قرار دارد نشان می‌دهد استقلال بین خطاها وجود دارد و خطاها با هم همبستگی ندارند. این آماره نشان دهنده روایی مدل رگرسیون است. ضریب رگرسیون و نتیجه کلی رگرسیون محاسبه شده نیز در

جدول ۵- همبستگی چندگانه پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان پسر و دختر براساس سبک زندگی اسلامی

گروه	ضریب همبستگی چندگانه	مجذور همبستگی	مجذور همبستگی تعدیل شده	آماره دوربین واستون
پسر	۰/۷۷	۰/۵۹	۰/۵۶	۱/۹۶
دختر	۰/۷۷	۰/۵۹	۰/۵۶	۱/۸۲

خلاصه تحلیل واریانس پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان پسر و دختر براساس سبک زندگی اسلامی

جنسیت	منبع تغییرات	مجموع مجزورات	DF	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
پسر	رگرسیون	۳۷۷۹۰/۱۶	۱۰	۳۷۷۹/۰۱	۱۹/۱۰	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۲۵۹۱۱/۰۸	۱۳۱	۱۹۷/۷۹		
	کل	۶۳۷۰۱/۲۴	۱۴۱			
دختر	رگرسیون	۳۷۰۴۴/۹۳	۱۰	۳۷۰۴/۴۹	۲۱/۵۷	۰/۰۰۰۱
	باقیمانده	۲۵۲۴۱/۵۰	۱۴۷	۱۷۱/۷۱		
	کل	۶۲۲۸۶/۴۳	۱۵۷			

بحث و نتیجه‌گیری

در پاسخ به فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه سبک زندگی اسلامی، بزهکاری در نوجوانان را پیش‌بینی می‌کند؛ نتایج بیانگر آن بود که بین سبک زندگی اسلامی و مولفه‌های آن شامل اجتماعی، باورها، عبادی، اخلاق، مالی، خانواده، سلامت، تفکر و علم، امنیتی - دفاعی و زمان‌شناسی با بزهکاری نوجوانان رابطه منفی معنادار وجود دارد و $0/55$ واریانس بزهکاری نوجوانان توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است و خردمقیاس‌های سبک زندگی شامل شاخص اجتماعی، اخلاق، مالی و خانواده قادر به پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان می‌باشد. این یافته همسو با پژوهش‌های است که بیانگر آن بودند سبک زندگی اسلامی در کاهش آسیب‌های نوظهور

حدود $0/59$ واریانس بزهکاری نوجوانان پسر و دختر توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است. مقدار آماره دوربین واتسون بدست آمده در پژوهش حاضر بین $1/5$ و $2/5$ قرار دارد نشان می‌دهد استقلال بین خطاها وجود دارد و خطاها با هم همبستگی ندارند. این آماره نشان دهنده روایی مدل رگرسیون است. ضریب رگرسیون و نتیجه کلی رگرسیون محاسبه شده نیز در جدول (۵) آمده است. جدول (۵) حاکی از آنست که سطح معناداری محاسبه شده در تحلیل رگرسیون برای پسران ($P < 0/05$) و $F(10, 131) = 19/10$ و دختران ($P < 0/05$) و $F(10, 147) = 21/57$ از $0/05$ کوچکتر است. بنابراین رگرسیون انجام شده معنادار بوده و در نتیجه نتایج آن قابلیت تعمیم به جامعه آماری مورد بررسی را دارا می‌باشد.

در پاسخ به فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه سبک زندگی اسلامی، خودکارآمدی نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ سال را پیش‌بینی می‌کند؛ نتایج بیانگر آن بود که بین سبک زندگی اسلامی و مولفه‌های آن شامل اجتماعی، باورها، عبادی، اخلاق، مالی، خانواده، سلامت، تفکر و علم، امنیتی - دفاعی و زمان‌شناسی با خودکارآمدی نوجوانان رابطه مثبت معنادار وجود دارد و حدود ۰/۴۶ واریانس خودکارآمدی نوجوانان توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است و خرده مقیاس‌های اخلاق و تفکر و علم قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان می‌باشد. این یافته همسو با پژوهش‌هایی است که نشان دادند ارتباط مثبتی بین خودکارآمدی و سبک زندگی وجود دارد (۳۰، ۱۷) و ارائه آموزش سبک زندگی اسلامی می‌تواند بر روی بهبود خودکارآمدی دانشجویان تاثیر بگذارد (۳۱). در پژوهش‌های خارجی نیز نتایج نشان داد که تعهد مذهبی بر خودکارآمدی تاثیر دارد (۳۲) و به نظر می‌رسد شرکت‌کنندگانی که خودشان را دیندار می‌دانند خود را کارآمدتر می‌بینند و دارای سطوح بالاتری از سلامت روانی و شادی هستند (۳۳) و خودکارآمدی با نقش معلم تعلیمات اسلامی به عنوان عامل تغییر جامعه رابطه معنی‌داری دارد (۳۴).

در پاسخ به فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه نقش پیش‌بینی‌کنندگی سبک زندگی اسلامی در خودکارآمدی دختران و پسران نوجوان متفاوت است؛ نتایج بیانگر آن بود که ۰/۴۶ واریانس خودکارآمدی نوجوانان پسر و ۰/۵۰ واریانس خودکارآمدی نوجوانان دختر توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است و خرده‌مقیاس‌های سبک زندگی شامل شاخص اخلاق و تفکر و علم قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان پسر و شاخص‌های خانواده و تفکر و علم قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی نوجوانان دختر می‌باشد. لذا می‌توان گفت سبک زندگی اسلامی قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی هر دو گروه نوجوانان دختر و پسر می‌باشد و تفاوتی بین دو گروه مشاهده نشده است. پژوهشی دیده نشده که به بررسی این موضوع پرداخته باشد.

به نظر می‌رسد شرکت‌کنندگانی که خود را مذهبی می‌دانند به احتمال زیاد خود را خودکارآمد نیز می‌دانند و از سلامت روان و شادی بالاتری برخوردار هستند (۳۳). سبک زندگی اسلامی عاملی است که به هنگام شکست ناشی از دست نیافتن به اهداف با وجود تعارض، فرد را قادر می‌سازد تا ضمن شناخت بهتر خود و دیگران به ایجاد ارتباطات مناسب با مردم

اجتماعی (۲۲)، کاهش تمایل به بزهکاری (۱۸)، کاهش نگرش‌های ناکارآمد (۲۳)، کاهش خطر بزهکاری (۲۴) و جلوگیری از رفتار پرخطرانه در میان نوجوانان دارد (۲۵) تاثیرگذار است. همچنین در راستای پژوهش‌های که نشان دادند جهت‌گیری درونی و بیرونی مذهبی، در کاهش گرایش به اعتیاد (۲۶)؛ در پیشگیری از ارتکاب بزه (۲۷) تاثیر قابل توجهی دارد و اینکه نماز به‌عنوان یکی از ابعاد سبک زندگی اسلامی، نقش بسیار مهمی در پیشگیری از جرم دارد (۲۸).

در پاسخ به فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه نقش پیش‌بینی‌کنندگی سبک زندگی اسلامی در بزهکاری دختران و پسران نوجوان متفاوت است؛ نتایج بیانگر آن بود که ۰/۵۹ واریانس بزهکاری نوجوانان پسر و دختر توسط متغیرهای پیش بین (سبک زندگی اسلامی)، تبیین شده است و خرده‌مقیاس‌های سبک زندگی شامل شاخص اخلاق و مالی قادر به پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان پسر و باورها و اخلاق قادر به پیش‌بینی بزهکاری نوجوانان دختر می‌باشد. لذا می‌توان گفت سبک زندگی اسلامی قادر به پیش‌بینی بزهکاری هر دو گروه نوجوانان دختر و پسر می‌باشد و تفاوتی بین گروه دختران و پسران وجود ندارد. پژوهشی دیده نشده که به بررسی این موضوع پرداخته باشد.

در تبیین یافته حاضر باید گفت که شواهد نشان می‌دهد که دینداری ممکن است به عنوان یک عامل محافظ در جلوگیری از درگیری نوجوانان و جوانان در رفتارهای جنایتکارانه و ضد اجتماعی عمل کند (۲۰). از منظر نظریه خودکنترلی، می‌توان دین را به عنوان یک اثر درمانی بر رفتار مجرمانه با استفاده از افزایش توانایی خودتنظیمی افراد درک کرد. افزایش خودکنترلی با استفاده از اعتقادات مذهبی ممکن است از طریق مسیرهای مبتنی بر شناخت و رفتار انجام شود. از نظر یک مسیر شناختی، سنت‌های دینی غالباً شامل توصیف‌های رفتاری و همچنین روایت‌های مشترک است که از اهمیت نظم و انضباط شخصی، رفتار اخلاقی و توانایی کنترل رفتار صحبت می‌کنند. با توجه به یک شیوه‌های رفتاری، جوامع مذهبی معمولاً مشارکت افراد در کارهای منظم و منضبط مانند نماز و مراقبه خصوصی، مشارکت در خدمات و امور خیریه و شرکت در خدمات مکرر مذهبی عمومی را تشویق می‌کنند. اگر این موارد به طور معمول تمرین شود، هر دو این مولفه‌های شناختی و رفتاری ممکن است به افراد در تقویت ظرفیت خودکنترلی و خودتنظیمی کمک کنند، در نتیجه احتمال درگیری در رفتارهای بزهکارانه کاهش می‌یابد (۲۹).

انجام شده است، پیشنهاد می‌شود در جامعه‌های دیگر نیز انجام شود تا بتوان قابلیت تعمیم‌پذیری داده‌های پژوهش را افزایش داد. همچنین، محققان در تحقیقات بعدی از یک پژوهش آزمایشی یا طولی استفاده نمایند و در پژوهش‌های آتی تنوع قومیتی و فرهنگی نیز لحاظ گردد.

با توجه به نقش سبک زندگی اسلامی در خودکارآمدی و بزهکاری، به نظر می‌رسد که تهیه و اجرای برنامه‌های مداخله‌ای و پیشگیرانه مبتنی بر سبک زندگی اسلامی می‌تواند اثربخشی قابل توجهی در افزایش خودکارآمدی و کاهش بزهکاری داشته باشد. با توجه به نتیجه پژوهش مبنی بر پیش‌بینی خودکارآمدی و بزهکاری نوجوانان براساس سبک زندگی اسلامی به مسئولین و مدیران آموزش و پرورش توصیه می‌شود که ساز و کارهایی را به منظور بهبود و ارتقای سبک زندگی اسلامی در مدارس ایجاد کنند، تا اینکه زمینه افزایش خودکارآمدی و کاهش بزهکاری در بین نوجوانان را فراهم شود. همچنین پیشنهاد می‌شود یافته‌های پژوهش حاضر را مراکز مشاوره و سازمان‌های ذیربط مورد بهره‌برداری قرار دهند. در مجموع، جهت تقویت خودکارآمدی و کاهش بزهکاری نوجوانان، پرداختن به سبک زندگی اسلامی کمک کننده باشد.

و سازگاری با محیط و اجتماع پردازد (۳۵). در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت، افرادی که نسبت به انجام اعمال دینی خود مصمم‌تر هستند، از عزت نفس و روحیه خودکارآمدی بالاتری نسبت به سایر افراد برخوردار می‌شوند. علاوه بر این چنین افرادی برای خود و تصمیمات خود ارزش بیشتری قائل هستند و دچار خودکم‌بینی نمی‌شوند. بدین‌صورت که انجام اعمال دینی هم‌چون نماز خواندن، شرکت در آیین‌های مقدس و مشارکت در فعالیت‌های دینی، روابط اجتماعی و کنش میان افراد را افزایش داده و به مرور به ایجاد خودکارآمدی در فرد کمک نموده و باعث تقویت آن می‌شود.

می‌توان گفت که سبک زندگی اسلامی هر دو گروه نوجوانان دختر و پسر تاثیرگذار است و باعث کاهش بزهکاری و افزایش خودکارآمدی آنها می‌شود. با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان استنباط نمود که سبک زندگی اسلامی نقش در پیش‌بینی خودکارآمدی و بزهکاری نوجوانان دارند.

هر چند پژوهش حاضر در شرایط همه‌گیری جهانی بیماری کرونا انجام شد و به دلیل تعطیلی مراکز علمی-آموزشی و رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی اجرای پژوهش با دشواری‌هایی همراه بود. ولی از دیگر محدودیت‌های این پژوهش دشواری هماهنگی و سهل‌انگاری افراد در تکمیل نمودن پرسشنامه‌ها بود. با توجه به اینکه این پژوهش بر روی نوجوانان شهر شیراز

The Predictive Role of Islamic Lifestyle in Self-efficacy and Delinquency of Adolescents Aged 13 to 18 in Shiraz

Fariba Tabe Bordbar^{1*}, Elahe Aslami², Fatemeh Azhdari³

1. Associate Professor, Payam-e-Noor University. Tehran, Iran.
2. Assistant Professor Payame Noor University. Tehran, Iran
3. Master student of General Psychology, Payame Noor University, Iran.

* Corresponding author: Yasaman72004@gmail.com

Abstract

Objective: The aim of this study was to investigate the predictive role of Islamic lifestyle in self-efficacy and delinquency of adolescents aged 13 to 18 years in Shiraz.

Method: The research method was descriptive-correlational with predictive method. The statistical population included all students in the first and second secondary schools of Shiraz in the academic year 1399-1400 and 300 people were selected as a sample by random cluster sampling. Kaviani Islamic Lifestyle Questionnaire (2009), Schwarzer and Jerusalem Self-Efficacy Questionnaire (2000) and Corporate Crime et al. (2017) were used to collect data and the data were analyzed by Pearson correlation coefficient and multivariate regression tests.

Results: The results showed that there is a significant positive relationship between Islamic lifestyle and its components with adolescent self-efficacy and ethics indicators (Beta = 0.25) and thinking and science (Beta = 0.58) can predict adolescent self-efficacy. There is a significant negative relationship between Islamic lifestyle and its components with juvenile delinquency and social indicators (Beta = -0.15), ethics (Beta = -0.28), and financial indicators (Beta = -0.15) and family (Beta = 0.17) is able to predict juvenile delinquency.

Conclusion: Islamic lifestyle enhances self-efficacy and reduces juvenile delinquency.

Keywords: Islamic lifestyle, self-efficacy, delinquency, adolescents.

Reference

1. Radmehr, F., Heydariyani, L. (2020). Explaining attitudes toward delinquency in adolescents based on parenting styles. *Quarterly Journal of Intelligence and Criminal Research*, 14, 3, 52-29. (Persian)
2. Behrozi, N., Mohammadi, F., Omidian, M. (2019). Comparison of social support, metacognitive beliefs, mental health and vitality in normal and delinquent adolescent boys living in Ahvaz Correctional Center. *Journal of Strategic Research in Security and Social Order*, 7, 20, 96-81. (Persian)
3. Etim, E and Egodi, A (2013), Family socio-economic status and delinquency among senior secondary school students in calabar south, cross river state, Nigeria, *American Journal of Contemporary Research*, 3, 83- 88.
4. DariaeiFred, L. (2012). The Relationship between Excitement and Crime in Juvenile Delinquents, *Correctional Monthly*, 10, 115, 6-5. (Persian)
5. Bozzini, A. B., Bauer, A., Maruyama, J., Simoes, R., & Matijasevich, A. (2020). Factors associated with risk behaviors in adolescence: a systematic review. *Brazilian Journal of Psychiatry*, (AHEAD).
6. Nazkatbar, H., Zahedi, M.J., Naybi, H. (2007). The role of religiosity in preventing juvenile delinquency in Tehran. *Social Welfare Research Quarterly*, 6, 22, 257-233. (Persian).
7. Arab, A. (2018). Relationship between life expectancy, attitude towards delinquent behavior and drug use experience in male students of the second year of Shirabad high school and Zahedan city center. *Journal of Educational Psychology Studies*, 28, 150-168. (Persian)
8. Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
9. Maddux, J. E, (2002), The power of believing you can, *Handbook of positive psychology*, Oxf Uni pres.
10. Hayashi, A., Chen, C., Ryan, T., & Wu, J. (2020). The role of social presence and moderating role of computer self efficacy in predicting the continuance usage of e-learning systems. *Journal of Information Systems Education*, 15(2), 5.
11. Fatimah, S. E., & Setiawan, A. (2020). Family background factors and entrepreneurship education toward entrepreneurial through self efficacy. *International Journal of Business and Technology Management*, 1(4), 19-25.
12. Muris, P. (2002). Relationships between self - efficacy and symptoms of anxiety disorders and depression in a normal adolescent sample. *Personality and Individual Differences* 32 (2002) 337–348.
13. Engels RC, Wiers R, Lemmers L, Overbeek G. (2005). Drinking motives, alcohol expectancies, selfefficacy, and drinking patterns. *J Drug Educ*;35(2):147-66.
14. Stephan, K. E., Manjaly, Z. M., Mathys, C. D., Weber, L. A., Paliwal, S., Gard, T., ... & Petzschner, F. H. (2016). Allostatic self-efficacy: a metacognitive theory of dyshomeostasis-induced fatigue and depression. *Frontiers in human neuroscience*, 10, 550.
15. Khoshnevisan, Z., Afrooz, G.A. (2012). The relationship between self-efficacy and depression, anxiety and stress. *Journal of Thought and Behavior*. 5, 20, 80-73. (Persian)
16. Mohseni, S., Mirgol, A. (2021). Determining the role of Islamic lifestyle, social desirability and self-efficacy on happiness and mental health in students. *Journal of Health Research*. 5 (3): 137-143. (Persian)
17. Toulabi, Z., Samadi, S., and Motahari Nejad, F. (2014). Investigating the mediating role of self-esteem and self-efficacy in the relationship between Islamic lifestyle and social adjustment of youth in Mashhad, *Quarterly Journal of Sociological Studies of Youth*, 3, 9, 132-115. (Persian)
18. Anjum Shoa, F., Musapour, H. And Shirdel, A. (2017). The relationship between lifestyle and the tendency to delinquency. *Journal of Law Enforcement Science*, 7, 15, 38-16. (Persian)
19. Ghobadian, M., Roshanpour, A. (2017). The role of prayer and Islamic lifestyle in preventing delinquency and reforming clients. *Studies in Psychology and Educational Sciences*, 10, 58-47. (Persian)
20. Johnson, B. (2011). *More God, less crime: Why faith matters and how it could matter more*. Templeton Foundation Press.

21. Rapi. M. (2015). Managing Islamic Education to Overcome Juvenile Delinquency. *Journal of Al-Ulum* 15 (2). 371-386.
22. Ranjdoost, Sh. (2020). The role of Islamic lifestyle in reducing emerging social harms. *Islamic lifestyle with a focus on health*. 3, 2, 90-83. (Persian)
23. Toghyani, M., Kajbaf, M.B., Bahrapour, M. (2018). The relationship between Islamic lifestyle and dysfunctional attitudes in students. *Knowledge and research in applied psychology*. 14 (54), 35- 43. (Persian)
24. Sahin, I., & Unlu, A. (2020). The Effect of Muslim Religiosity on Youth Delinquency. *Criminal Justice Review*, 0734016820966038.
25. Mahirah Ismail. Z & Abdul Rahman. (2012). School Violence and Juvenile Delinquency in Malaysia: A Comparative Analysis between Western Perspectives and Islamic Perspectives.
26. Kaboli. R & Kiani, Q. (2018). Mediatory Roles of Social Support and Self-Efficacy in the Relationship between Religious Orientation and Addiction Potential among Adolescents. *Health, Spirituality and Medical Ethics*, 5 (3), 35-43.
27. Ataiee Moghanloo, W., Alaei Bosjin, M., Mosayebzadeh, L., Ataiee Moghanloo, R. (2016). Comparison of Internal-External Religious Orientation and Membership in Social Networks in Youth with a History of Delinquency and Ordinary Individuals: A Brief Report. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*, 14, 252-245. (Persian)
28. Jazini, A.R., Abbasi Someone, A., Panahi, M. (2020). The effect of Islamic lifestyle in the prevention of crime and social harm (with emphasis on the role of prayer). *Islamic Studies of Social Injuries*, 2 (1): 35-48. (Persian)
29. Salas-Wright, C. P., Lombe, M., Nebbitt, V. E., Saltzman, L. Y., & Tirmazi, T. (2018). Self-efficacy, religiosity, and crime: profiles of African American youth in urban housing communities. *Victims & offenders*, 13(1), 84-101.
30. Sharifi, F., Amin, Z., Sheikh Ali Zadeh, S. (2021). Explaining the relationship between psychological capital and students' belief development with the mediating role of Islamic lifestyle. *Islamic lifestyle with a focus on health*. 4 (1): 18-25. (Persian)
31. Mardani, M., Sharifi, T., Basij, AR (2017). The effectiveness of Islamic lifestyle education on students' self-efficacy. *Fifth International Conference on Psychology and Social Sciences*. 10-1. (Persian)
32. Onu, D. U., Onyedibe, M. C. C., Ugwu, L. E., & Nche, G. C. (2021). Relationship between religious commitment and academic dishonesty: is self-efficacy a factor? *Ethics & Behavior*, 31(1), 13-20.
33. Abdel-Khalek, A. M., & Lester, D. (2017). The association between religiosity, generalized self-efficacy, mental health, and happiness in Arab college students. *Personality and Individual Differences*, 109, 12-16.
34. Jaafar. N, Muhamad. N, Tamuri. A, Ahmad. A, Hussin. N, Daud. M, Ishak. M. (2019). The Significant Correlation between Self Efficacy and the Role of Islamic Education Teachers as a Society Change Agent. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 10 (3), 83-89.
35. Amiri, Sh., Ahmadi, A. (2019). Investigating the relationship between spirituality and self-efficacy among students of Islamic Azad University, West Islamabad Branch from the perspective of Islamic psychology. *Jurisprudential and philosophical studies*. 9 (34): 6-27. (Persian)

